

บทนำ

เครื่องดนตรีของชาติตะวันตกเดินทางเข้ามาร่วมบรรเลงในวัฒนธรรมดนตรีตะวันออก พร้อมกับการเผยแพร่ศาสนา การค้าขาย หรือแม้กระทั่งการล่าอาณานิคม และเริ่มมีการแพร่กระจายในประเทศที่ชาวตะวันตกได้ไปเจริญสัมพันธไมตรี เมื่อเวลาผ่านไปความนิยมของเครื่องดนตรีต่างชาติเริ่มได้รับความนิยมในหมู่คนดนตรีของชาตินั้นๆ แต่ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นชาตินั้น เครื่องดนตรีจากยุโรปสามารถเป็นตัวสื่อความเป็นตัวตนชาตินั้นๆ ได้อย่างชัดเจน เช่น การเล่นเบนโจ ในเพลงพื้นเมืองของพม่า การเล่นออร์แกนหรือการสืโวโอลินของชาวอินเดีย การเป่าปี่คลาริเน็ตของชาวอาหรับ ซึ่งบทเพลงที่ออกมานั้นก็ยิ่งสื่อถึงความเป็นชาติของตนทั้งสิ้น

การเดี่ยวเครื่องดนตรีไทยเป็นอีกวัฒนธรรมหนึ่งของประเทศไทย ด้วยสาเหตุของการเดี่ยวก็คือ เพื่อจะอวดท่วงเพลงของผู้ประดิษฐ์ท่วงและเพื่ออวดฝีมือของผู้บรรเลง วัฒนธรรมการเดี่ยวเครื่องดนตรีนี้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานตั้งแต่ในอดีตแล้ว เมื่อดนตรีต่างชาติได้เข้ามามีอิทธิพลวัฒนธรรมของการเดี่ยวเครื่องดนตรีก็ได้หลอมรวมเข้าด้วยกัน ผู้ที่ประดิษฐ์ท่วงเพลงนั้นก็ยังเป็นครูดนตรีไทยเป็นส่วนใหญ่

เพลงเขินนอกเป็นเพลงที่ใช้ในการประกอบการแสดงโขนและหนังใหญ่ซึ่งเป็นเพลงที่สื่อถึงการไล่จับของตัวละคร เพลงเขินนอกเป็นอีกเพลงหนึ่งที่ได้รับการนำมาประดิษฐ์เป็นท่วงเดี่ยวเครื่องดนตรีสากลโดยการประดิษฐ์ท่วงเดี่ยวสำหรับปี่คลาริเน็ตบีแฟลต ประดิษฐ์โดยท่าน ครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ซึ่งได้บันทึกเป็นโน้ตสากล และเผยแพร่และสืบทอดกันมาถึงพันโทวิชิต ให้อยู่ไทย (ศิลปินแห่งชาติปี 2556)

พันโทวิชิต ให้อยู่ไทย [ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทยโยธวาทิต) ปีพุทธศักราช 2556] เป็นผู้ที่มีความสามารถในด้านการเดี่ยวเครื่องดนตรีสากลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปี่คลาริเน็ตบีแฟลต อีกทั้งยังความรู้ด้านดนตรีไทยเป็นอย่างดี เพลงเดี่ยวเขินนอกนั้นท่านได้รับการถ่ายทอดการเดี่ยวโดยศึกษากับครูจากโน้ตของท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ซึ่งท่านครูได้ประดิษฐ์ท่วงเดี่ยวโดยบันทึกไว้เป็นโน้ตสากล และเผยแพร่สู่กองดุริยางค์ของกองทัพต่างๆ

พันโทวิชิต ให้อยู่ไทย เกิดเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พุทธศักราช 2475 ณ บ้านเลขที่ 18 ซอยวัดพุทธรังษี ประจวบคีรีขันธ์ ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี สมรสกับนางสาวพรรณิ พรรณพลีวรรณ มีบุตรธิดาด้วยกัน 5 คน พันโทวิชิต ให้อยู่ไทยเข้าเรียนที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารบกเมื่อวันที่ 1 เมษายน พุทธศักราช 2489 เรียนพื้นฐานระเบียบวินัยของกองทัพ ทฤษฎีดนตรี ปฏิบัติดนตรี (ขลุ่ยปิคโคโล Piccolo, กลอง snare drum, ปฏิบัติเครื่องมือนอก คลาริเน็ต Clarinet) จนจบหลักสูตรนักเรียนดุริยางค์เป็นพลอาสาสมัคร ต่อมาสอบเป็นนายสิบตรีประจำวงโยธวาทิตกองทัพบก ตติยศเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2492

หลังจากตติยศสิบตรีพันโทวิชิต ให้อยู่ไทย ก็ได้หันมาศึกษาดนตรีไทยอย่างจริงจังโดยศึกษากับครูพิม นักระนาดโดยครูพิมเป็นผู้จับมือบูชาครูให้ ต่อมาหัดฆ้องวงใหญ่กับสิบโทนพ ศรีเพชรดี ณ กองดุริยางค์กองทัพบกโดยเรียนตั้งแต่เพลงสาธการ โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น เพลงเรื่องต่างๆ เพลงเถาต่างๆ เพลงที่เรียนจากครูนพ เป็นท่วงเพลงของคุณครูจางวางทั่ว พาทยโกศลทั้งหมด นอกจากนี้ ยังหาความรู้เพิ่มเติมกับครูดนตรีไทยอีกหลายท่าน เช่น คุณหญิงไพฑูริย์ กิตติวรรณ (การขับร้องเพลงไทยและการควบคุมวงดนตรีไทย) ครูแมว พาทยโกศล (เครื่องหนัง) ครูบุญยงค์ เกตุคง (เพลงเดี่ยวระนาดนำมาเรียบเรียงเป็นท่วงเดี่ยวของคลาริเน็ตและเรียนหลักการวิเคราะห์เพลงไทย) ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ (การประพันธ์เพลงไทย) ครูเฉลิม บัวทั้ง ครูสำราญ เกิดผล ครูสกล แก้วเพ็ญภาค และครูถวิล อรรถถกษณ์

ในด้านการงานและผลงานระหว่างศึกษาอยู่ที่โรงเรียนดุริยางค์ทหารบก พุทธศักราช 2489-2492 ปฏิบัติงานเป็นนักดนตรีประจำกองรักษาการร่วมกับกองเกียรตินิยม สถานที่ปฏิบัติงานคือ ประตูประราชวังสวนจิตรลดาด้านเขาดิน เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จพระราชดำเนินเข้าออกพระราชฐาน บรรเลงดนตรีเกียรตินิยมหน้าประตูพระที่นั่งอนันตสมาคมในเวลาเปิด-ปิดสภา

ท่านบรรเลงเพลงเกียรตินิยมที่พระบรมมหาราชวัง พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท งานพระราชพิธีราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และงานถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ 8 เดี่ยวแซ็กโซโฟนเพลงลาวแพน ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อคราวเสด็จมาทอดพระเนตรละครเรื่องจันทกนิรที่หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 6 กันยายน พุทธศักราช 2507 เมื่อเป่าถวายเสร็จแล้วได้รับคำชมเชยจากพลเอกแสวง เสนาณรงค์ว่าดีมากเรียบร้อยดี (วิจิต ให้อยู่ไทย, สัมภาษณ์ 7 พฤศจิกายน 2556) พันโทวิจิต ให้อยู่ไทย ได้สร้างสรรค์ผลงานดนตรีไว้อีกมากมายจนได้เชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติในปีพุทธศักราช 2556

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะ ศึกษาทวิวิธีการเดี่ยวปีคลาริเน็ตบีแฟลตเพลงเชิดนอก ของพันโทวิจิต ให้อยู่ไทย เพื่อศึกษาตีความและการสื่ออารมณ์อันเป็นหน้าที่ของผู้บรรเลงซึ่งจะต้องสามารถตีความโน้ตเพื่อสื่อถึงอัตลักษณ์ของเพลงเชิดนอกได้สำเร็จ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับทวิวิธีการเดี่ยวปีคลาริเน็ตบีแฟลตเพลงเชิดนอกของ พันโทวิจิต ให้อยู่ไทย
2. เพื่อศึกษาสังคีตลักษณะและลักษณะเฉพาะของการเดี่ยวปีคลาริเน็ตบีแฟลตเพลงเชิดนอกของพันโทวิจิต ให้อยู่ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่นหนังสือ เอกสาร บทความ แถบบันทึกเสียง และแถบวีดิทัศน์ รวมทั้งสัมภาษณ์ศิลปิน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลายด้านดนตรีไทย และด้านวงโยธวาทิต ดังจะกล่าวขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับทวิวิธีการเดี่ยวปีคลาริเน็ตบีแฟลตเพลงเชิดนอกของ พันโทวิจิต ให้อยู่ไทย จากเอกสารต่างๆ รวมถึงข้อมูลสัมภาษณ์ต่างๆ นำมาศึกษา วิเคราะห์แล้วสรุปผล
2. ศึกษาสังคีตลักษณะทวิวิธีการเดี่ยวปีคลาริเน็ตบีแฟลตเพลงเชิดนอกของพันโทวิจิต ให้อยู่ไทย โดยทำการแปลโน้ตสากลที่ได้รับถ่ายทอดจากพันโทวิจิต ให้อยู่ไทย และจากการต่อเพลง มาบันทึกเป็นโน้ตในระบบของดนตรีไทยแล้ว ทำการวิเคราะห์สังคีตลักษณะของการเดี่ยวปีคลาริเน็ตบีแฟลตเพลงเชิดนอกในประเด็นต่างๆ และสัมภาษณ์ความเห็นจากศิลปินผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการเดี่ยวเชิดนอกเพิ่มเติม แล้วนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์สังคีตลักษณะมาใช้ศึกษาอัตลักษณ์ในทางเดี่ยวดังกล่าว
3. วิเคราะห์และสรุปข้อมูลเป็นรูปเล่ม

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการเดี่ยวปี่คลาริเน็ตบีแฟลตเพลงเชิดนอกของ พันโทวิชิต โห้ไทย ผลการวิจัยในบริบทที่เกี่ยวข้องและกลวิธีในการเดี่ยวปี่คลาริเน็ตพบว่า เพลงเชิดนอกเป็น เพลงที่มีกำเนิดจากเพลงเดี่ยว ไม่ใช่เกิดจากเพลงที่ใช้บรรเลงรวมวงเหมือนเพลงเดี่ยวอื่นๆ องค์ประกอบ สำคัญของเพลงเชิดนอกจะประกอบไปด้วยจับ 3 จับ โดยจับที่ 1 กับจับที่ 2 จะไม่สำเร็จผล จะสำเร็จผลในจับ ที่ 3 โดยจะเปลี่ยยนคำพูดที่ว่า “จับตัวให้ติด ตีให้ตาย”

พบเค้าโครงที่คล้ายคลึงกับการเดี่ยวปี่ใน โน้ตเดี่ยวปี่คลาริเน็ตเพลงเชิดนอกนั้น เป็นโน้ตที่ประพันธ์ ขึ้นโดยครูจางวางท้าว พาทยโกศล ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบเค้าโครงของช่วงทำนองของจังหวะควบคุมของการเดี่ยวปี่ ในโน้ตนั้นพบว่ามีความคล้ายคลึงการเป็นอย่างมากจะพบเพียงว่าในการบรรเลงบางช่วง ปี่ในจะบรรเลงในระดับ เสียงเดียว ส่วนปี่คลาริเน็ตจะบรรเลงถึงสามระดับเสียง ซึ่งความคล้ายคลึงกันนี้จึงเป็นเหตุผลว่าการบรรเลง เดี่ยวปี่คลาริเน็ตเพลงเดี่ยวเชิดนอก ได้นำเค้าโครงมาจากการเดี่ยวปี่ในเพลงเชิดนอก

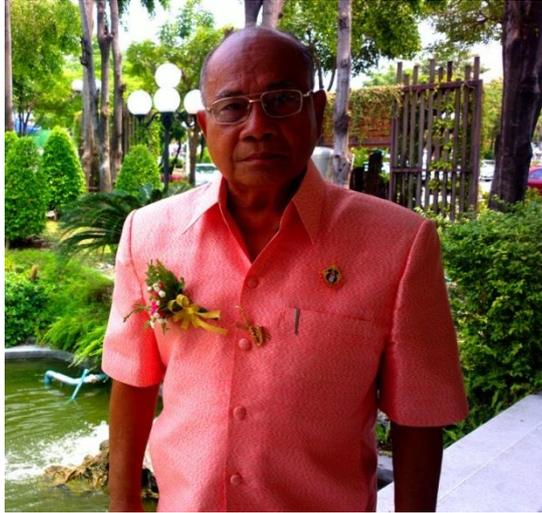

รูปที่ 1: จางวางท้าว พาทยโกศล

ที่มา: (http://img.tarad.com/shop/k/kaimookbook/img-lib/spd_2013022322640_b.jpg)

เดี่ยวปี่คลาริเน็ตเพลงเชิดนอก มีการใช้กลวิธีพิเศษทั้งหมด 5 รูปแบบ คือการสะบัด การเอื้อนเสียงขึ้น ลง การพรมนิ้ว การขยี้ การตีนิ้ว ในการใช้กลวิธีพิเศษส่วนใหญ่จะเป็นการเพิ่มเติมเข้าไปโดยพันโทวิชิต โห้ไทย เพื่อเพิ่มความไพเราะของบทเพลง การใช้กลวิธีพิเศษส่วนใหญ่จะพบในช่วงของการล่องทำนอง ซึ่งเป็นการ ตกแต่งทำนองที่เป่าเสียงเดียวที่มีความยาวให้น่าฟังมากขึ้นส่วนในทำนองที่มีจังหวะควบคุมนั้นจะพบการใช้ กลวิธีพิเศษในการตีนิ้วเท่านั้น ซึ่งการตีนิ้วในจังหวะที่มีการควบคุมนั้นก็พบเพียงบางตำแหน่งเท่านั้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษาสังคีตลักษณะและลักษณะเฉพาะของการเดี่ยวปี่คลาริเน็ตปีแพลตฟอร์มเชิดนอกของพันโทวิชิต โห้ไทย ผลการวิจัยในด้านสังคีตลักษณะและลักษณะเฉพาะพบว่า เดี่ยวปี่คลาริเน็ตเพลงเชิดนอกพบมีการใช้บันไดเสียงเพียงออบน และบันไดเสียงเพียงออล่างและบันไดเสียงที่ใช้มากที่สุดในการบรรเลงคือบันไดเสียงเพียงออบน

รูปที่ 2 : พันโทวิชิต โห้ไทย
(ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง(ดนตรีไทยโยวาทิต) ปีพุทธศักราช 2556)

ลักษณะการดำเนินทำนองจะมีสองลักษณะ การลอยจังหวะ และจังหวะควบคุมโดยในช่วงของการลอยจังหวะ จะมีเสียงที่เป็นเสียงประธานและเพิ่มความซับซ้อนมากขึ้นจากนั้นจะเปลี่ยนเสียงประธานและเพิ่มความซับซ้อน ซึ่งในการเพิ่มความซับซ้อนนั้นจะมีทั้งการใช้การสะบัด และเสียงที่ต่างกันในการเพิ่มความซับซ้อนในการบรรเลง ในช่วงต้นของการเพิ่มความซับซ้อนของพยางค์เสียงในการบรรเลง จะใช้การเอื้อนเสียงขึ้นลงในการเปลี่ยนเสียงระหว่างเสียงรองและเสียงประธานในจับที่หนึ่งและจับที่สามจะพบการลอยจังหวะอยู่ ในช่วงระดับเสียงเดียว ส่วนการลอยจังหวะในจับที่สองจะใช้การลอยจังหวะถึงสามระดับช่วงเสียง คือเสียงธรรมดา ช่วงเสียงสูง ช่วงเสียงสูงสุด

ทำนองจังหวะควบคุมนั้นจะมีการบรรเลงที่ซ้ำกันไปและเพิ่มความซับซ้อนโดยการเพิ่มความซับซ้อนในจังหวะควบคุมนั้นจะเพิ่มความซับซ้อนในรูปแบบการตัดทอนของทำนองลงเรื่อยๆ ทำนองที่มีจังหวะควบคุมส่วนใหญ่จะบรรเลงในสามช่วงเสียง ตามขีดความสามารถของเครื่องดนตรี และพบว่าในการบรรเลงในทำนองที่มีจังหวะควบคุมนั้นหากมีการบรรเลงเพียงช่วงเสียงเดียวมักจะบรรเลงในช่วงเสียงสูง หรือเสียงสูงสุด

เดี่ยวปี่คลาริเน็ตเพลงเชิดนอก ของพันโทวิชิต โห้ไทย บรรเลงโดยอาศัยโน้ตที่บันทึกเป็นเค้าโครง ในการบรรเลงจะมีการเพิ่มเติมเข้าไปทั้ง กลวิธีพิเศษ ระดับเสียง ความยาวของห้องเพลง ในการเพิ่มเติมกลวิธีพิเศษเข้าไปนั้นส่วนใหญ่จะเป็นการเพิ่มเติมในช่วงของการลอยทำนอง ซึ่งบางครั้งเป็นการเปลี่ยนเสียงไปมาระหว่างเสียงสองเสียง ซึ่งการที่พันโทวิชิต โห้ไทยได้เพิ่มกลวิธีพิเศษลงไปในนั้นจะทำให้การเปลี่ยนเสียงไปมาระหว่างสองเสียงน่าสนใจมากขึ้น โดยจะสอดแทรกการทิ้งการสะบัด การตีนิ้ว การเอื้อนเสียงขึ้นลง เข้าไปในระหว่างการบรรเลงในการลอยทำนอง

การเพิ่มเติมของระดับเสียงพบว่าในช่วงของทำนองที่มีจังหวะควบคุมบางช่วงทำนองในโน้ตของเดิมที่บันทึกไว้ นั้น เมื่อเพิ่มความถี่มากขึ้นจะไม่พบทำนองในช่วงเสียงต่ำ ดังนั้นพันโทวิชิต โห้ไทย จึงได้เพิ่มเติมทำนองในระดับเสียงต่ำเข้าไปเพื่อให้เกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ความยาวของห้องเพลงจะพบสองรูปแบบคือ การเพิ่มความยาวเข้าไปซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มกลวิธีพิเศษและการเพิ่มระดับเสียงเข้าไปจึงทำให้ความยาวของห้องเพลงในการบรรเลงนั้นมีความยาวที่เพิ่มมากขึ้นจากโน้ตที่มีอยู่เดิม และในรูปแบบที่สองพบว่ามี การตัดการบรรเลงไปหลายห้องเพลงเพื่อให้การบรรเลงสั้นลง แต่การตัดห้องเพลงให้สั้นลงนั้นพบเพียงไม่กี่ตำแหน่งของเพลงทั้งหมด ดังนั้นโน้ตที่บันทึกไว้เป็นของเดิมนั้นจึงเป็นเพียงแค่แนวทางของการบรรเลงเท่านั้น

ผลสรุปการดำเนินการวิเคราะห์

เพลงเดี่ยวปีคลาริเน็ตบีแฟลตเพลงเชิดนอกของพันโทวิชิต ให้อยู่ นั้น เป็นการเดี่ยวโดยใช้โน้ตท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศลได้ประพันธ์ขึ้นในทางของปีคลาริเน็ตบีแฟลต ซึ่งโน้ตสากลดังกล่าวเป็นเพียงแนวทางในการบรรเลงเท่านั้น หากแต่ความไพเราะ และกลวิธีพิเศษต่างๆที่ได้แต่งเดิมนั้น มาจากความสามารถของนักดนตรี และความเหมาะสมของบทเพลงในการบรรเลง โดยทั้งนี้ความสั้นยาวของเพลงนั้น อาจจะมี ความสั้นยาวที่ไม่เท่ากันในทุกๆครั้งที่บรรเลงหากแต่องค์ประกอบหลักของทำนองนั้นจะต้องมีอยู่ครบถ้วน ตามที่โน้ตดั้งเดิมได้กำหนดไว้ ดังจะเห็นได้ว่าผลงานดังกล่าวนับเป็นภูมิปัญญาของครูโบราณที่เปิดรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ และนำมาสรรสร้างให้เข้ากับวัฒนธรรมของชาติตนเองได้อย่างลงตัว

ข้อเสนอแนะ

เพลงเดี่ยวปีคลาริเน็ตบีแฟลต นอกจากจะมีเพลงเชิดนอกแล้ว ยังมีการเดี่ยวอีกหลายเพลงเช่น เพลงแขกมอญ เพลงนกขมิ้น เพลงพญาโศก เพลงกราวโน เพลงทยอยเดี่ยว เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นเพลงเดี่ยวที่สำคัญในดนตรีไทยทั้งสิ้น หากแต่ยังพบว่าไม่มีผู้สืบทอดเพลงเดี่ยวดังกล่าวสำหรับปีคลาริเน็ตบีแฟลตนั้นยังไม่แพร่หลายมากนัก ผู้วิจัยคิดว่าควรที่จะอนุรักษ์เพลงดังกล่าวไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาสืบไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ปานิสรา เผือกแก้ว. 2548. *เดี่ยวปีในเชิดนอก : ทางครูปี่ คงลายทอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต , ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี ตราโมท และวิเชียร กุลตัญญู. 2523. *ฟังและเข้าใจเพลงไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยเชชม.
- มนตรี ตราโมท. 2531. *การบรรเลงเดี่ยว. ในสูจิบัตรงานมหกรรมเดี่ยวเพลงไทยชัยมงคล*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล กรมศิลปากรและสมาคมนักแต่งเพลงแห่งประเทศไทย.
- วิชิต ให้อยู่. ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทยโยธวาทิต), “สัมภาษณ์”, 7 กุมภาพันธ์.
- สกาวรัตน์ ฉวยสะอาด. 2548. *วิเคราะห์ทางเดี่ยวเพลงเชิดนอกสำหรับจะเข้ ทางอาจารย์ศิวิชัย นิลสุวรรณ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต , ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.